

Utjecaj migracija na etničku raznolikost Istarske županije

Krošnjak, Natalija

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:655129>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Natalija Krošnjak

Utjecaj migracija na etničku raznolikost Istarske županije

Prvostupnički rad

Mentor: doc. dr. sc. Ivan Zupanc

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, 2019.

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prvostupnički rad

Utjecaj migracija na etničku raznolikost Istarske županije

Natalija Krošnjak

Izvadak: Hrvatska je danas karakterizirana kao iseljenička zemlja, međutim, među njezinim se županijama ističe Istarska županija koja, uz Grad Zagreb, već nekoliko godina bilježi pozitivan saldo ukupne migracije stanovništva. Unatoč tome što je imigracija značajna za populacijski rast stanovništva Istarske županije, ona dovodi do promjene strukture stanovništva uslijed čega dolazi do etničke, religijske i jezične raznolikosti. Istarska je županija, prema Popisu stanovništva 2011. godine, druga županija u Hrvatskoj prema udjelu nacionalnih manjina po županijama, iza Vukovarsko – srijemske županije. Još jedan pokazatelj etničke raznolikosti Istre, a samim time i jezične, jest veći broj nacionalnih manjina koje se ističu s većim udjelom nego u ostalim županijama. U Hrvatskoj se također, zbog iseljavanja domicilnog stanovništva, javlja snažna potražnja za radnicima na tržištu rada, prvenstveno u građevinarstvu, a posebno u turizmu i ugostiteljstvu koje su glavne razvojne djelatnosti Istarske županije. Cilj je ovog rada usporediti raspodjelu nacionalnih manjina u Istarskoj županiji na temelju dosadašnjih podataka prema Popisu stanovništva za 1991., 2001. i 2011. godinu te izraditi projekciju njihovih udjela 2021. godine. Na temelju projekcije za 2021. godinu, analizirat će se utjecaj imigracije na promjenu broja nacionalnih manjina i njihovog udjela u Istarskoj županiji te kakve će to posljedice imati, uzimajući u obzir i daljnje iseljavanje Hrvata, na promjenu strukture stanovništva, odnosno na povećanje etničke raznolikosti Istarske županije. Osim statističkih podataka, koji će biti prikazani i uz pomoć Geografskog informacijskog sustava ArcGIS-a, koristit će se relevantna znanstvena i stručna literatura kako bi se došlo do zaključaka.

31 stranica, 13 grafičkih priloga, 8 tablica, 32 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: demografska analiza, narodnosne manjine, narodnosna struktura, migracije, heterogenost

Voditelj: doc. dr. sc. Ivan Zupanc

Tema prihvaćena: 7. 2. 2019.

Datum obrane: 20. 9. 2019.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Undergraduate Thesis

Impact of migration on ethnic diversity of the Istrian County

Natalija Krošnjak

Abstract: Croatia is nowadays characterized as an emigrant country, but among its counties stands the Istria County, which has been holding a positive migration balance of the total population for several years, along the City of Zagreb. Despite the fact that immigration is significant for the population growth in Istria, it leads to a change of population structure, which results in ethnic, religious and linguistic diversity. Istria County, according to the Population Census from 2011, is the second county in Croatia in the proportion of national minorities by counties, just after the Vukovar-Srijem County. Another indicator of the ethnic and linguistic diversity of Istria is higher number of national minorities which have a higher share than in other Croatian counties. In Croatia, due to emigration of the domicile population, there is also a strong demand at the job market, primarily in construction, but especially in tourism and hospitality industry, which are the main development activities of the Istria County. The purpose of this paper is to compare the distribution of national minorities in the Istria County based on previous data according to the Population Census from 1991, 2001 and 2011 and to produce a projection of their shares in 2021. Based on the projection for 2021, the impact of immigration on the changing number of national minorities and their share in the Istria County will be analysed, along with its consequences on changing the population structure, i.e. on increasing the ethnic diversity of Istria County, considering further emigration of Croats. Beside the statistical data, which will be presented with the Geographic Information System of ArcGIS, relevant scientific and professional literature will be used in order to reach conclusions.

31 pages, 13 figures, 8 tables, 32 references; original in Croatian

Keywords: demographic analysis, national minorities, nation structure, migrations, heterogeneity

Supervisor: Ivan Zupanc, PhD, Assistant Professor

Undergraduate Thesis title accepted: 07/02/2019

Undergraduate Thesis defense: 20/09/2019

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SUVREMENA DEMOGRAFSKA SLIKA ISTARSKJE ŽUPANIJE	4
2.1. Odnos broja stanovnika Istarske županije i Republike Hrvatske	4
2.2. Odnos broja stanovnika unutar Istarske županije	4
2.3. Prirodna promjena	5
2.4. Migracijski saldo	6
2.5. Struktura narodnosnih manjina u Istarskoj županiji	10
2.5.1. Odnos narodnosnih skupina u Istarskoj županiji i Republici Hrvatskoj	10
2.5.2. Narodnosne manjine u Istarskoj županiji	13
3. ISTAKNUTE NARODNOSNE MANJINE U ISTARSKOJ ŽUPANIJI	13
3.1. Talijani	13
3.2. Bošnjaci	15
3.3. Crnogorci	16
3.4. Regionalno izjašnjeno stanovništvo	17
4. NARODNOSNI SASTAV ISTARSKJE ŽUPANIJE PO POPISNIM GODINAMA	20
4.1. Narodnosni sastav Istarske županije 1991. godine	20
4.2. Narodnosni sastav Istarske županije 2001. godine	22
4.3. Narodnosni sastav Istarske županije 2011. godine	23
4.4. Projekcija narodnosnog sastava Istarske županije 2021. godine	25
5. ZAKLJUČAK	28
6. POPIS LITERATURE	29
7. POPIS IZVORA	31

1. UVOD

Istarska županija najzapadnija je županija Republike Hrvatske te graniči samo s Primorsko-goranskom županijom, odnosno samo sa Slovenijom. Administrativno je podijeljena na 41 teritorijalnu jedinicu lokalne samouprave: na 10 gradova i 31 općinu (Istarska županija, n.d.) (sl. 1).

Istarski poluotok, na kojem se najvećim dijelom prostire Istarska županija, zbog brojnih povoljnih karakteristika predodređen je za razvoj naseljenosti i njezin dugotrajni kontinuitet. Ponajprije su to povoljan geografski smještaj na krajnjem sjeveroistoku Jadranskoga mora te, također, povoljan geografski položaj koji su oduvijek privlačili različite narode zbog čega je često dolazilo do sukoba različitih interesa što je na koncu rezultiralo čestim promjenama u narodnosnom sastavu Istre, odnosno danas Istarske županije (Humar, 2000). Tako je Istarska županija obilježena etničkom, religijskom i jezičnom raznolikošću te je druga županija u Hrvatskoj prema udjelu narodnosnih manjina po županijama, iza Vukovarsko-srijemske županije (DZS, 2013).

Iako u suvremeno doba Hrvatska sve više postaje sinonim za zemlju emigracije, unutar Hrvatske, naravno, postoje brojne prostorne razlike pa se tako dijelovi Hrvatske razlikuju po broju stanovnika i gustoći naseljenosti. Među svima, ističe se Istarska županija, koja uz Grad Zagreb, već nekoliko godina bilježi porast broja stanovnika, dok se u drugim županijama stanovništvo smanjuje. Taj je porast broja stanovnika posljedica prvenstveno pozitivne migracijske bilance, a visoki udio broja doseljenih ponajprije je posljedica gospodarske atraktivnosti Istarske županije (Klempić Bogadi i Lajić, 2014). Upravo su turizam i ugostiteljstvo te građevinarstvo jedne od najrazvijenijih djelatnosti Županije te su upravo te djelatnosti već godinama ovisne o imigrantima. Istri je kao vodećoj turističkoj regiji Hrvatske, stoga, potrebna brojna radna snaga, a velika potražnja na tržištu rada vrlo je važan privlačni faktor za sve više doseljenika, a samim time i za potencijalnu promjenu narodnosne strukture stanovnika Istarske županije.

Cilj je ovog rada analizirati migracije u Istarskoj županiji, odnosno migracijsku bilancu Županije na temelju podataka iz Popisa stanovništva za 1991., 2001. i 2011. godinu te analizirati i usporediti sastav i samu raspodjelu narodnosnih manjina u Istarskoj županiji. U radu će se govoriti o pitanjima koja se dotiču dolaska današnjih pripadnika narodnosnih manjina u današnju Županiju još u prošlosti te o trendovima u budućnosti stoga je jedan od ciljeva i izrada projekcije njihovih udjela 2021. godine na temelju koje će se analizirati utjecaj imigracije na promjenu broja narodnosnih manjina i njihovog udjela u Istarskoj županiji. Dakle, postavlja se

pitanje hoće li doći do porasta broja pripadnika narodnosnih manjina u Istarskoj županiji koji bi uslijedio s obzirom na daljnju imigraciju.

Za analizu utjecaja imigracije na promjenu broja narodnosnih manjina i njihovog udjela u Županiji koristit će se prvenstveno podaci sa službenih stranica Državnog zavoda za statistiku, odnosno statistički podaci prema Popisima stanovništva od 1991. do 2011. godine koji će biti prikazani i uz pomoć Geografskog informacijskog sustava ArcGIS-a. Pored statističkih izvora, koristit će se razni internetski izvori, ali i relevantna znanstvena i stručna literatura kako bi se došlo do određenih zaključaka.

Ovom su se temom već bavili i drugi autori, posebice prije 1990-ih, pa se tako Klemenčić i dr. bave promjenama narodnosnog sastava Istre u razdoblju 1880.-1991. godine (Klemenčić i dr., 1993). Migracije i njihov utjecaj na područje današnje Istarske županije proučavao je i Žerjavić koji je u svome radu obuhvatio razdoblje 1910.-1971. godine (Žerjavić, 1993). Autori demografskih radova do 1990-ih bavili su se bivšim općinama pa je tako Minčir proučavao općine Labin, Pazin i Pulu (Minčir, 1985, 1986, 1989), Kušen Poreštinu (Kušen, 1987), a Bartolić i Perentin Pazinštinu (Bartolić i Perentin, 1989). Istraživanjem migracija na području Motovunštine bavio se Blažević (Blažević, 1967), a na području Bužeštine Baučić (Baučić, 1970). O migracijama kao faktoru demografskih promjena u Pazinštini pisao je Nejašmić (Nejašmić, 1980).

Nakon uspostavljanja novih općina i gradova javljaju se i novi radovi sa sličnom tematikom o kojima pišu brojni autori (Kopal i dr., 1995; Minčir, 1995; Bertić, 1997; Bartolić, 1999, 2002; Šiklič, 2003; Žmak, 2003). Nadalje, Vojnović analizira demografske resurse općina i gradova Istarske županije prema popisu 2001. godine te se pri tome dotiče i međupopisne promjene broja stanovnika u razdoblju 1991.-2001. godine (Vojnović, 2012). Demografski razvoj Istre nakon Drugog svjetskog rata proučava i Zupanc (Zupanc, 2004), a o suvremenoj demografskoj slici Istre pišu Pokos i Živić (Pokos i Živić, 2006).

Konkretno o stanovništvu i narodnosnim manjinama u Istri pišu brojni autori pa se tako Talijanima bavila Humar, Crnogorcima Babić i Štoković, Bošnjacima Škiljan, a Slovencima Riman (Humar, 2000; Babić, 2018; Štoković, 2010; Škiljan, 2018; Riman, 2013). O regionalizmu i regionalnom izjašnjavaju u Istri također postoji puno radova, među kojima je i rad Žuljića (Žuljić, 1995) te Zorka i Fontane (Zorko i Fontana, 2014).

Uočava se i manjak radova koji bi analizirali i istraživali strukturu stanovništva Istarske županije nakon posljednjeg popisa 2011. godine u odnosu na širok spektar radova na tu problematiku temeljenih na statističkim podacima iz prethodnih popisa.

Sl.1. Ustroj jedinica lokalne samouprave u Istarskoj županiji

Izvor: SRPJ, 2013

2. SUVREMENA DEMOGRAFSKA SLIKA ISTARSKE ŽUPANIJE

2.1. Odnos broja stanovnika Istarske županije i Republike Hrvatske

Istarska je županija šesta županija u Republici Hrvatskoj po broju stanovnika te 2011. godine u Županiji živi 208 055 stanovnika, odnosno 4,9% stanovnika RH (DZS, 2013). Iz priložene tablice 1 vidi se kako broj stanovnika u Županiji raste sa svakim novim popisom stanovništva, dok ukupan broj stanovnika u Hrvatskoj opada. Po gustoći naseljenosti Županija je nešto ispod državnog prosjeka, odnosno gustoća naseljenosti iznosi 74 st./km². Županija se, također, ističe po tome što je jedna od samo četiri županije koje 2011. godine imaju više stanovnika u odnosu na 2001. godinu, a to su Grad Zagreb, Zagrebačka i Zadarska županija (DZS, n.d.). Županiju, kao i Hrvatsku, karakteriziraju demografski problemi, no Županija ima povoljnije rezultate i u demografskim i u socioekonomskim pokazateljima (Vojnović, 2012).

Tab.1. Broj stanovnika Istarske županije u razdoblju 1981.-2011. godine

	1981.	1991.	2001.	2011.	Udio (2011.)	Promjena 2001.- 2011. (%)	Gustoća naseljenosti (2011.)
Istarska županija	188 332	204 346	206 344	208 055	4,9	0,8	74,0
Republika Hrvatska	4 601 469	4 784 265	4 437 460	4 284 889	100,0	-3,4	78,4

Izvor: DZS, n.d.

2.2. Odnos broja stanovnika unutar Istarske županije

Kao i u Hrvatskoj, tako i u Istarskoj županiji, odnosno Istri, postoje mnoge prostorne razlike, pa tako i u demografskom pogledu. Prema Njegaču (n.d.), stanovništvo Istre u posljednjih je 120 godina poraslo za oko četvrtinu. Kretanje broja stanovnika u tom je razdoblju imalo tendencije porasta i tendencije pada, no nakon Drugog svjetskog rata dolazi do stabilizacije te do laganog porasta broja stanovnika, uz izražene unutrašnje razlike – konkretno, uz značajniji porast broja stanovnika u priobalju pod utjecajem brzog razvoja turizma. Dolazi do unutarregionalnog preraspodjele stanovništva te preseljavanja prema obali i litoralizacije, odnosno polariziranog razvoja koji se ističe na razini općina. Samim time dolazi do nejednakog regionalnog razvoja pri kojemu unutrašnja Istra ima emigracijski, a obalna imigracijski karakter (Klemenčić i dr., 1993; Zupanc, 2004; Njegač, n.d.). U tablici 2 se, pored ukupnog porasta broja stanovnika Istarske županije, može pratiti i značajan porast broja stanovnika u istarskom

priobalju koji prati nešto sporije smanjivanje broja stanovnika u unutrašnjosti. Prema posljednjem popisu 2011. godine, u priobalju živi otprilike $\frac{3}{4}$ stanovništva Županije.

Demografsku polarizaciju prati i gospodarska pri čemu je priobalje privlačnije te utječe na veće useljavanje u taj dio Županije, dok gradove i općine u unutrašnjosti karakterizira depopulacija i nepovoljni demografski procesi (Vojnović, 2012; Istarska županija, 2018). Ukoliko se ti negativni demografski procesi nastave, moglo bi doći do potpune demografske i ekonomske bipolarizacije Istarske županije (Vojnović, 2012). Težište naseljenosti je, dakle, na obali i to na zapadnoj obali gdje se nalazi 11 gradova nositelja polariziranog razvoja (Njegač, n.d.). Priobalni zapadni i južni dijelovi Istarske županije vrlo su guste naseljenosti (Magaš, 2013), no zbog suvremenih životnih uvjeta kao što su dobra prometna povezanost i bolja infrastruktura postoje šanse da se i manja mjesta u unutrašnjosti demografski oporave i postanu poželjna za život s obzirom na procese koji se događaju u odnosu jezgre (priobalje) i periferije (unutrašnjost) (Zupanc, 2004).

Tab.2. Stanovništvo priobalja i unutrašnjosti Istarske županije po popisima 1981., 1991., 2001. i 2011. godine

Regije	1981.		1991.		2001.		2011.	
	Broj	Udio	Broj	Udio	Broj	Udio	Broj	Udio
Priobalje	135 349	71,9	152 452	74,6	156 100	75,7	159 024	76,4
Unutrašnjost	52 983	28,1	51 894	25,4	50 244	24,3	49 031	23,6
Ukupno	188 332	100,0	204 346	100,0	206 344	100,0	208 055	100,0

Izvor: Istarska županija, 2018

2.3. Prirodna promjena

Istarsku županiju, kao i većinu drugih županija, karakterizira negativna prirodna promjena. U razdoblju od 2001. do 2010. godine apsolutna prirodna promjena iznosila je -4150, odnosno -2,0 promila, dok je prirodna promjena RH iznosila -2,2 promila. Također, Istarska županija ima jednu od nižih stopa negativne prirodne promjene u odnosu na ostale hrvatske županije. Unatoč tome što ju određuje negativna prirodna promjena, Županija bilježi porast ukupnog stanovništva zbog pozitivnog migracijskog salda. Pored Istarske, još ima nekoliko županija s negativnom prirodnom promjenom, a pozitivnim migracijskim saldom, a to su Grad Zagreb i Zagrebačka županija te Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Zadarska i Šibensko-kninska. Jedino kod Istarske, Zadarske i Zagrebačke županije te Grada Zagreba dolazi do ukupnog rasta stanovništva jer pozitivni migracijski saldo ima ključnu ulogu, dok je kod ostalih navedenih županija prirodni pad prejak da bi ga pozitivni migracijski saldo uspio nadoknaditi (Zupanc,

2004; Klempić Bogadi i Lajić, 2014). Prema Vojnoviću (2012), Županiju pretežno obilježavaju procesi stagnacije i depopulacije zbog čega je to demografski regresivno područje te bi ti procesi mogli prouzročiti socioekonomske probleme u vidu smanjenja izvanrednih gospodarskih rezultata koji se u Županiji ostvaruju.

2.4. Migracijski saldo

Istarska županija već nekoliko desetljeća bilježi konstantan porast broja stanovnika te je u posljednjem među popisnom razdoblju (2001.-2011.) zbog pozitivne migracijske bilance, kako s inozemstvom tako i s ostalim dijelovima Hrvatske, broj stanovnika porastao za 0,8%, dok je prirodna promjena negativna (tab. 3). Dakle, stanovništvo se povećava isključivo pod utjecajem imigracije (Zupanc, 2004). To ukazuje na usporeni porast broja stanovnika koji je posljedica općih trendova karakterističnih za posttranzicijsku etapu demografske tranzicije u kojoj je Republika Hrvatska trenutno (Istarska županija, 2018).

Tab.3. Promjena broja stanovnika Republike Hrvatske po županijama između 2001. i 2011. godine

Županija	Međupopisna promjena broja stanovnika 2001.-2011.	Prirodna promjena između dva popisa	Migracijski saldo
Vukovarsko-srijemska	-25 247	-3 106	-22 141
Osječko-baranjska	-25 474	-9 787	-15 687
Brodsko-posavska	-18 190	-3 130	-15060
Splitsko-dalmatinska	-8 878	3 975	-12 853
Bjelovarsko-bilogorska	-13 320	-6 681	-6 639
Požeško-slavonska	-7 797	-2 135	-5 662
Virovitičko-podravska	-8 553	-3 867	-4 686
Međimurska	-4 622	-18	-4 604
Koprivničko-križevačka	-8 883	-5 437	-3 446
Karlovačka	-12888	-9 521	-3 367
Varaždinska	-8 818	-5 455	-3 363
Sisačko-moslavačka	-12 948	-10 315	-2 633
Krapinsko-zagorska	-9 540	-7 413	-2 127
Dubrovačko-neretvanska	-302	563	-865

Primorsko-goranska	-9 310	-10 238	928
Šibensko-kninska	-3 516	-4 908	1 392
Ličko-senjska	-2 750	-4 308	1 558
Istarska	1 711	-4 150	5 861
Zadarska	7 972	-175	8 147
Zagrebačka	7 910	-3 231	11 141
Grad Zagreb	10 872	-5 710	16 582
Republika Hrvatska	-152 571	-95 047	-57 524

Izvor: Klempić Bogadi i Lajić, 2014

Promjena broja stanovnika po županijama je u posljednjem desetljeću izrazito neravnomjerna, jer su 2017. godine, pored Istarske i Zadarske županije te Grada Zagreba, sve ostale županije imale manje stanovnika nego deset godina ranije. U svima je zabilježen izrazit negativan migracijski saldo osim u Istarskoj županiji (tab. 4) koja je 2017. godine ujedno bila i županija koja se ističe po najmanjem emigracijskom pritisku u zadnjih deset godina. Istarska je županija 2017. godine imala za 316 stanovnika više useljenih iz inozemstva nego iseljenih u inozemstvo. Nadalje, kada se gleda kumulativni zbroj migracijskih salda zadnjih deset godina, jedine su Istarska (1188) i Dubrovačko-neretvanska županija (387) s pozitivnim saldom, s time da je migracijski saldo Istarske županije tri puta veći (tab. 4) (HGK, 2019).

Tab.4. Migracijski saldo s inozemstvom 2017. godine po županijama Republike Hrvatske

Županija	Migracijski saldo	Županija	Migracijski saldo 2008.-2017. (kumulativno)
<u>Istarska</u>	316	<u>Istarska</u>	1 188
Dubrovačko-neretvanska	-233	Dubrovačko-neretvanska	387
Krapinsko-zagorska	-401	Splitsko-dalmatinska	-262
Ličko-senjska	-430	Krapinsko-zagorska	-1 338
Zadarska	-635	Zadarska	-1 956
Šibensko-kninska	-712	Međimurska	-2 120
Karlovačka	-773	Koprivničko-križevačka	-2 145
Koprivničko-križevačka	-804	Varaždinska	-2 834
Bjelovarsko-bilogorska	-854	Ličko-senjska	-3 210
Međimurska	-984	Primorsko-goranska	-3 751
Varaždinska	-1 003	Bjelovarsko-bilogorska	-3 785

Splitsko-dalmatinska	-1 008	Virovitičko-podravska	-4 231
Virovitičko-podravska	-1 155	Grad Zagreb	-4 430
Požeško-slavonska	-1 398	Šibensko-kninska	-4 958
Primorsko-goranska	-1 483	Karlovačka	-5 002
Zagrebačka	-2 371	Požeško-slavonska	-5 323
Sisačko-moslavačka	-2 709	Zagrebačka	-6 355
Brodsko-posavska	-2 923	Brodsko-posavska	-7 736
Grad Zagreb	-3 099	Vukovarsko-srijemska	-11 907
Osječko-baranjska	-4 496	Osječko-baranjska	-11 956
Vukovarsko-srijemska	-4 644	Sisačko-moslavačka	-12 952
Republika Hrvatska	-31 799	Republika Hrvatska	-94 676

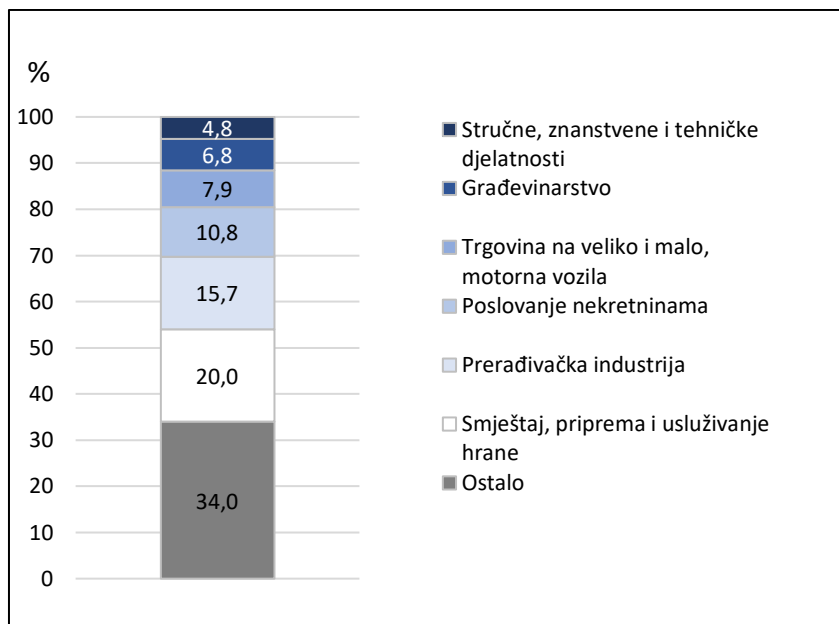
Izvor: HGK, 2019

Istarska je županija jedna od županija Jadranske Hrvatske koje generalno karakterizira veće doseljavanje nego iseljavanje, kao što se može vidjeti u priloženoj tablici 5, odnosno stanovništvo županija Kontinentalne Hrvatske je mobilnije i gravitira prema priobalju (HGK, 2019). Tako je 2017. godine Istarska županija, pored glavnog grada RH i Zagrebačke županije, imala najveći međuzupanijski migracijski saldo, kao i u posljednjem desetljeću, uz Zadarsku županiju. Tome zasigurno doprinosi činjenica da su turizam i ugostiteljstvo primarne i najperspektivnije djelatnosti u svim županijama Jadranske Hrvatske, pa tako i Istarske županije (HGK, 2018), kao što se može vidjeti na slici 2. Upravo su to jedne od djelatnosti na koje jako utječe iz godine u godinu sve manji priljev na tržište rada, s obzirom na negativnu prirodnu promjenu u većini županija, pa se tako povećavaju godišnje kvote dozvola za zapošljavanje stranaca. U 2019. godini na razini RH najveće su potrebe za zapošljavanje stranaca u građevinarstvu, gdje je potrebno 18 500 radnika, te u turizmu i ugostiteljstvu gdje je potrebno 15 400 (Balkans, 2018a), a te se djelatnosti navode na službenim stranicama Istarske županije kao istaknute i važne gospodarske djelatnosti (Istarska županija, n.d.). Također je i Nejašmić (2008) govorio o prevladavajućoj međuzupanijskoj struji migracija u Hrvatskoj te kako se i Istarska županija nalazi među pet najprivlačnijih županija za doseljavanje prema popisu stanovništva iz 2001. godine.

Tab.5. Migracijski saldo s drugim županijama u Republici Hrvatskoj 2017. godine

Županija	Migracijski saldo	Županija	Migracijski saldo 2008.-2017. (kumulativno)
Grad Zagreb	4 102	Grad Zagreb	26 391
Zagrebačka	731	Zagrebačka	7 252
Istarska	683	Zadarska	5 128
Primorsko-goranska	381	Istarska	4 784
Zadarska	258	Primorsko-goranska	2 666
Dubrovačko-neretvanska	58	Ličko-senjska	60
Krapinsko-zagorska	-33	Šibensko-kninska	-218
Šibensko-kninska	-65	Dubrovačko-neretvanska	-320
Međimurska	-102	Varaždinska	-431
Ličko-senjska	-127	Krapinsko-zagorska	-642
Varaždinska	-180	Međimurska	-1 290
Koprivničko-križevačka	-224	Koprivničko-križevačka	-1 609
Splitsko-dalmatinska	-266	Splitsko-dalmatinska	-1 752
Karlovačka	-314	Karlovačka	-1 775
Bjelovarsko-bilogorska	-380	Virovitičko-podravska	-3 063
Virovitičko-podravska	-435	Požeško-slavonska	-3 298
Požeško-slavonska	-437	Bjelovarsko-bilogorska	-3 957
Brodsko-posavska	-778	Osječko-baranjska	-5 883
Sisačko-moslavačka	-887	Sisačko-moslavačka	-5 948
Osječko-baranjska	-964	Brodsko-posavska	-7 137
Vukovarsko-srijemska	-1 021	Vukovarsko-srijemska	-8 958
Jadranska Hrvatska	922	Jadranska Hrvatska	9 924
Kontinentalna Hrvatska	-5 857	Kontinentalna Hrvatska	-43 998

Izvor: HGK, 2019

Sl.2. Najvažnije gospodarske grane u Istarskoj županiji 2015. godine (struktura bruto dodane vrijednosti)

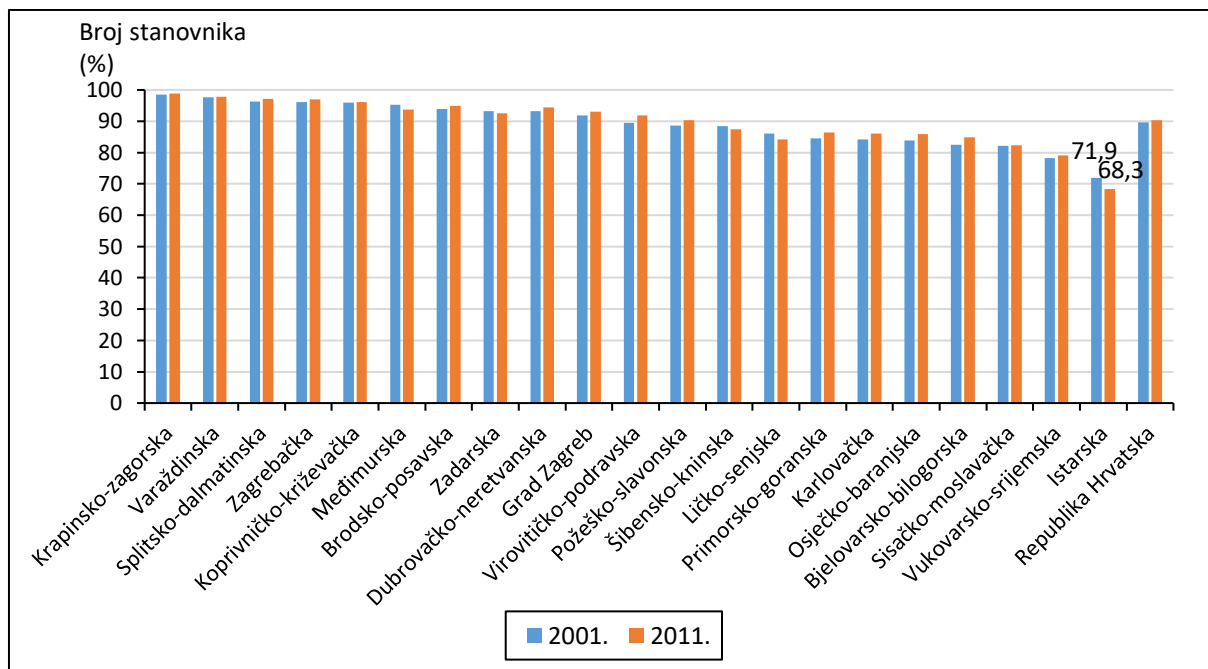
Izvor: HGK, 2018

2.5. Struktura narodnosnih manjina u Istarskoj županiji

2.5.1. Odnos narodnosnih skupina u Istarskoj županiji i Republici Hrvatskoj

Hrvatsko stanovništvo ima prevagu u Istri još od 16. stoljeća (Magaš, 2013). Danas je narodnosni sastav Republike Hrvatske pretežno homogen te Hrvati po Popisu 2011. čine većinu od 90,4% (DZS, 2011). Udio Hrvata se u odnosu na prethodni popis povećao za 0,8% jer je 2001. Hrvata bilo 89,6% te dok Hrvatska postaje sve homogenija po pitanju narodnosti, u Istarskoj županiji udio Hrvata oscilira iz popisa u popis, što isto upućuje na heterogenost narodnosnog sastava Istarske županije.

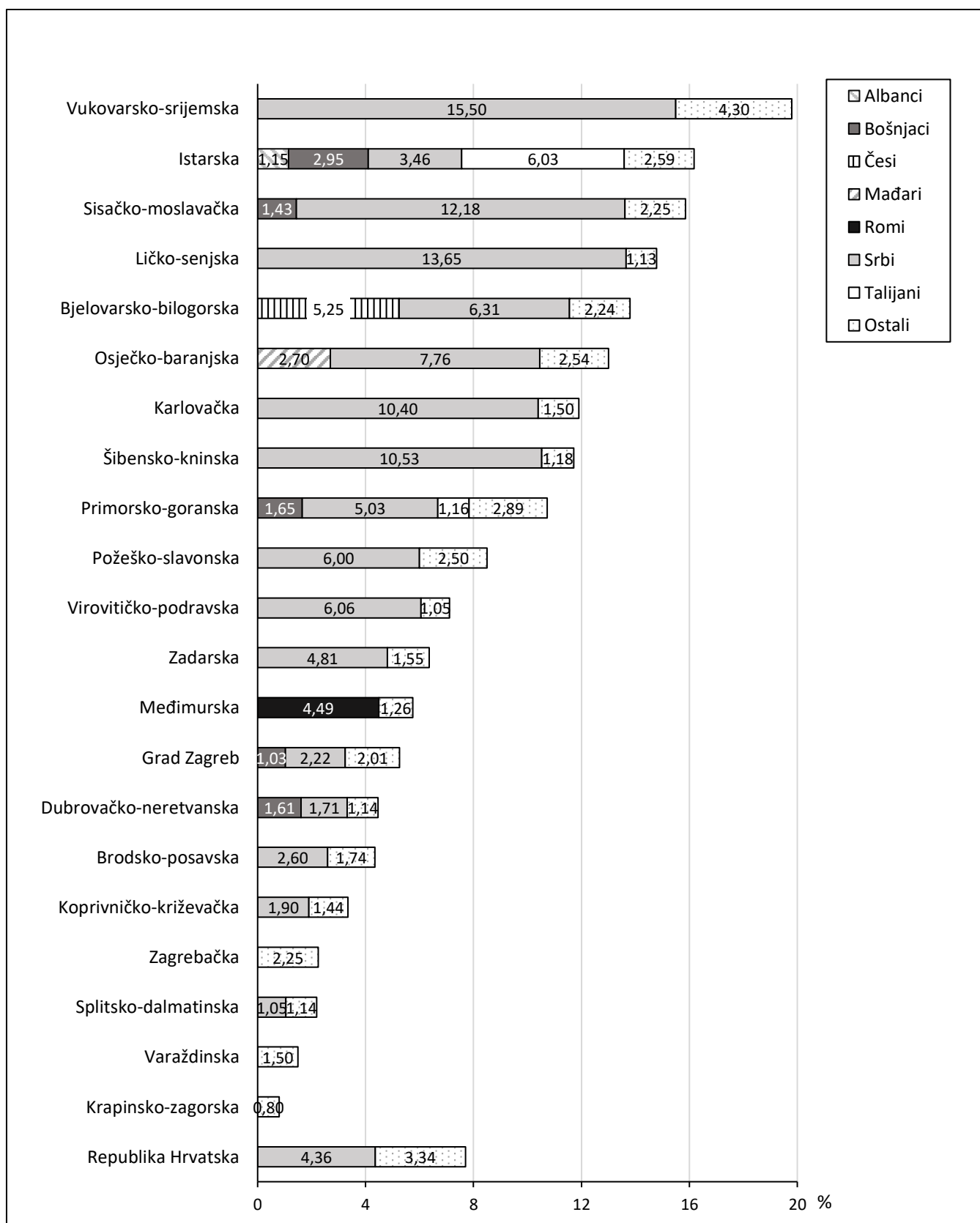
Nadalje, na slici 3 analiziran je udio Hrvata po županijama 2001. i 2011. godine (DZS 2003, DZS 2013). U većini županija je u popisu iz 2011. godine zabilježen veći udio stanovnika koji se izjašnjavaju Hrvatima nego u popisu iz 2001. godine, dok je u samo pet županija zabilježeno smanjenje udjela Hrvata, među kojima je i Istarska županija. Zanimljivo je da je u Istarskoj županiji najveći indeks promjene udjela Hrvata 2011./2001. te iznosi -3,55%. Upravo je to navedeno smanjenje udjela Hrvata, uz povećanje udjela pripadnika narodnosnih manjina jedan od uzroka potencijalne promjene etničke strukture Istarske županije u bližoj budućnosti, odnosno jedan je od razloga sve izraženije etničke raznolikosti Županije.

Sl.3. Udio Hrvata po županijama u odnosu na udio u Republici Hrvatskoj 2001. i 2011. godine

Izvor: DZS, 2003; DZS, 2013

U Hrvatskoj su Srbi najistaknutija narodnosna manjina s 4,4% prema Popisu 2011. godine, dok su ostale narodnosne manjine s udjelom manjim od 1% (Bošnjaci 0,7%, Talijani 0,4%,...), međutim u Istarskoj županiji ima nekoliko narodnosnih manjina koje se ističu po većem udjelu. To su Talijani kojih ima najviše (6,03%), zatim Srbi s 3,46%, Bošnjaci s 2,95% te Albanci s 1,15% (sl. 4). O narodnosnim manjinama u Hrvatskoj piše i Magaš (2013) koji spominje kako su Bošnjaci pretežno radni doseljenici u gradove te su noviji doseljenici, kao i Albanci kao najnoviji migranti. Također napominje kako su Talijani pretežito doseljeni u Istru i Rijeku gdje su autohtona ili kolonizirana manjina. U Istarskoj se županiji ističe i stanovništvo koje izražava svoju regionalnu pripadnost, čak 12,1% stanovnika, u odnosu na hrvatski prosjek koji iznosi 0,6% (DZS, 2013).

Sl.4. Udio narodnosnih manjina po županijama Republike Hrvatske prema Popisu 2011. godine

Izvor: DZS, 2013

Napomena: „Ostali“ se odnosi na zbroj svih narodnosnih manjina čiji su udjeli manji od 1% u županiji

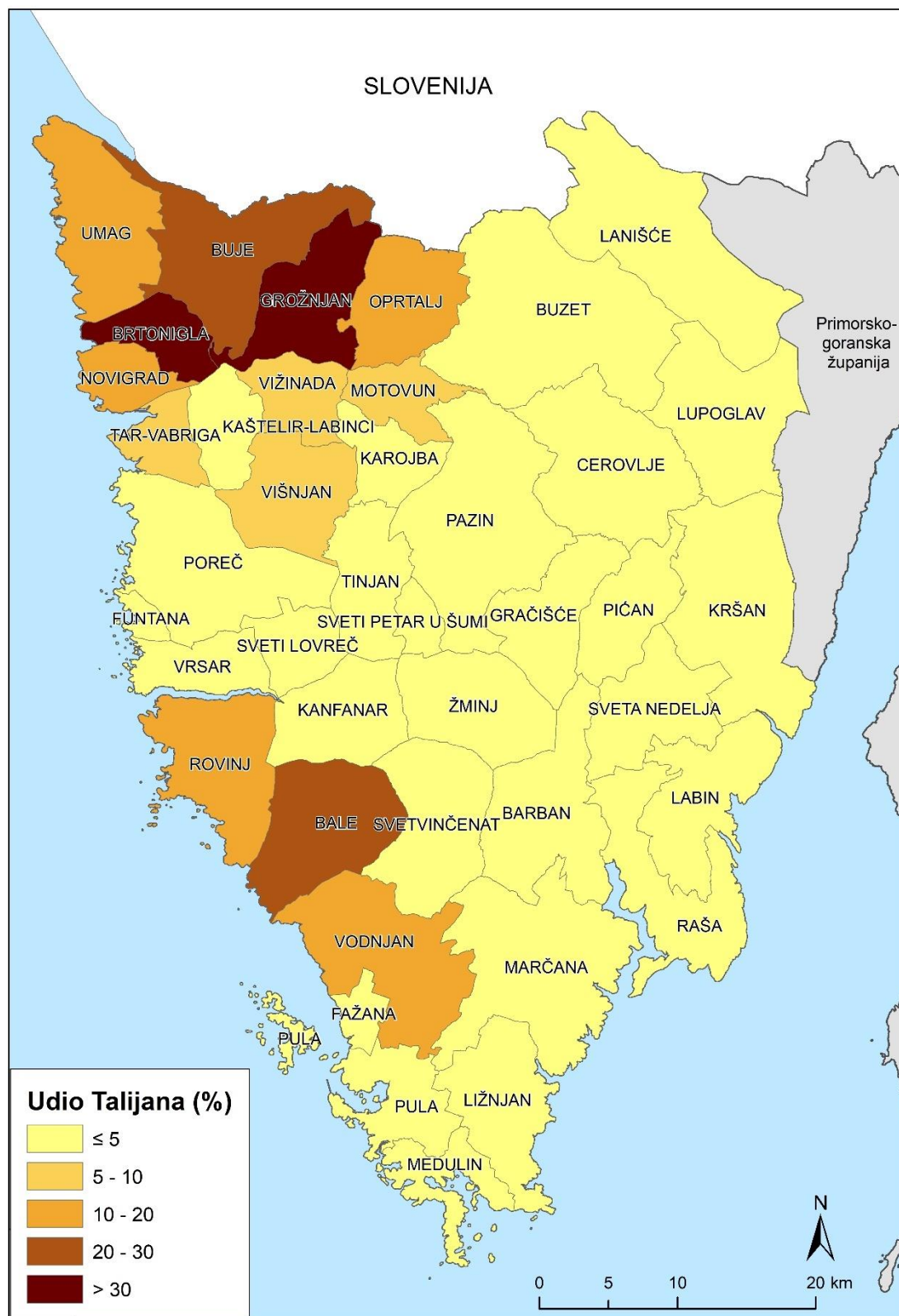
2.5.2. Narodnosne manjine u Istarskoj županiji

Gledajući po županijama, prema Popisu stanovništva 2011. godine, Istarska je županija druga županija u Hrvatskoj po udjelu pripadnika narodnosnih manjina u Hrvatskoj te na nju otpada 16,2%, dok je na prvome mjestu Vukovarsko-srijemska županija na koju otpada 19,8% (sl. 4). Sam taj podatak puno govori o etničkoj raznolikosti koja karakterizira tu Županiju. Međutim, Županija se ne ističe samo po tome što ima veći udio pripadnika narodnosnih manjina u odnosu na ostale hrvatske županije, već i po tome što su narodnosne manjine brojnije u odnosu na ostale županije. Tako se u Županiji nalazi manjina Albanaca koja se s većim udjelom ne ističe niti u jednoj drugoj županiji. Također se tu nalazi manjina Talijana s udjelom od 6,03% kojih u većem udjelu ima još samo u Primorsko-goranskoj županiji (1,2%). Ističe se i manjina Bošnjaka kojih ima u nešto većem udjelu (2,95%) nego u ostalim županijama u kojima se nalaze kao brojnija manjina: Primorsko-goranska županija (1,7%), Dubrovačko-neretvanska (1,6%), Sisačko-moslavačka (1,4%) te Grad Zagreb (1,0%). Od značajnih manjina u Županiji ima i Srba u udjelu od 3,46%. Pokazatelji su to etničke raznolikosti Istarske županije, a samim time i jezične raznolikosti, vjerske, ali i drugih.

3. ISTAKNUTE NARODNOSNE MANJINE U ISTARSKOJ ŽUPANIJU

3.1. Talijani

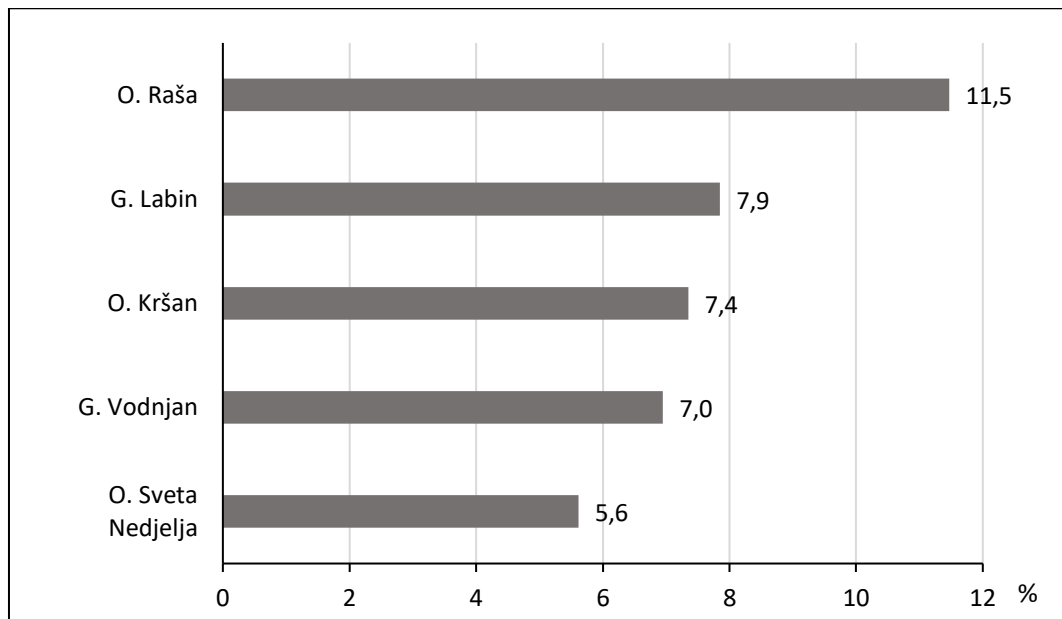
Talijanska je narodnosna manjina najbrojnija narodnosna manjina u Istarskoj županiji. Na ovo područje Talijani dolaze još u vrijeme Mletačke Republike, a nakon raspada Austro-ugarske, za vrijeme talijanske vladavine, provodilo se nasilno doseljavanje talijanskog stanovništva kako bi se učvrstila talijanska dominacija nad Istrom. Nije čudno, stoga, da su stanovnici talijanske narodnosti gotovo oduvijek važan dio narodnosne strukture Istre, odnosno današnje Istarske županije, iako se njihov broj naglo smanjio zbog iseljavanja nakon Drugog svjetskog rata kada su od gotovo dominantnog stanovništva postali manjina. Jedna su od značajnijih narodnosnih manjina Hrvatske te su prisutni u svim županijama, a u Istarskoj županiji čine autohtonu narodnosnu manjinu te se tu nalazi više od 70% Talijana koji žive u Hrvatskoj (Humar, 2000). Pretežno su koncentrirani uz zapadnu obalu poluotoka te u manjem udjelu u unutrašnjosti sjeverozapadne Istre (sl. 5). Najveća talijanska manjina 2011. godine je u općinama Grožnjan, Brtonigla i Bale te u gradu Buje (DZS, 2013).

Sl.5. Udio Talijana u Istarskoj županiji 2011. godine po jedinicama lokalne samouprave
 Izvor: DZS, 2013; SRPJ, 2013

3.2. Bošnjaci

Prema DZS-u (2013), u Istarskoj županiji Bošnjaka ima u udjelu od 2,95% te ih najviše ima na području Labinštine, odnosno u općinama Raša (gdje su najzastupljeniji), Kršan i Sveta Nedjelja te u gradovima Labinu i Vodnjanu (sl. 6).

Sl.6. Udio Bošnjaka po gradovima i općinama Istarske županije prema popisu 2011. godine
Izvor: DZS, 2013

Bošnjaci na područje Labinštine dolaze nakon Drugog svjetskog rata kao radna snaga rudarskog zanimanja zajedno s radnicima iz Makedonije, Srbije i s Kosova pa sukladno tome raste i broj muslimana u Istri. Prvenstveno je nedostatak domaće radne snage bio razlog njihovog dolaska, a i tražila se radna snaga iz krajeva gdje ima rudnika. U Bosni bilo je puno rudnika koji nisu mogli zaposliti sve radnike stoga su Bosanci odlazili. Prvi muslimani na to područje doseljavaju pedesetih godina prošlog stoljeća i to najviše u Rašu, a zatim i na područje Labina, Podpićna, Krapna i tako dalje. Problemi i komplikacije nastaju tijekom popisivanja stanovnika 2001. godine kada su se stanovnici mogli opredijeliti kao Muslimani, Bošnjaci i Hrvati muslimanske vjeroispovijesti stoga je broj Bošnjaka te popisne godine iznosio 942, a prema popisu iz 2011. godine vidi se značajan porast Bošnjaka na 1671 (tab. 6) te se to može opravdati osvješćivanjem bošnjačkog stanovništva da se počnu izjašnjavati kao Bošnjaci. U tablici se također vidi povećanje broja Bošnjaka u svim općinama na području Labinštine osim u Pićnu, ali ta promjena nije neka značajnija. Na području Labinštine također raste i broj stanovnika izjašnjenih kao muslimani po vjeroispovijesti (Škiljan, 2018).

Tab.6. Broj Bošnjaka u Labinštini prema popisu 2001. i 2011. godine

Grad/Općina	2001.	2011.
Labin	517	914
Piće	17	7
Kršan	190	217
Raša	163	365
Sveta Nedjelja	55	168
Ukupno	942	1 671

Izvor: Škiljan, 2018

3.3. Crnogorci

Crnogorci su novija narodnosna manjina u Hrvatskoj koji to postaju raspadom bivše Jugoslavije, odnosno nastankom novih država. U Istarskoj županiji Crnogoraca ima 0,36% što je gotovo neznatan udio, ali zbog duge povijesti naseljavanja važni su za demografsku analizu. U Hrvatsku pretežno doseljavaju još u 15. stoljeću, a u Istru sredinom 17. stoljeća, u malo mjesto Peroj na jugozapadnoj obali Istre, iz brojnih razloga kao što su nepravde prema stanovništvu i pokušaji islamizacije. Izraženije migracije u Hrvatsku su u 19. i 20. stoljeću s ciljem zapošljavanja i stjecanja obrazovanja. U naselju Peroj koje ima, prema popisu iz 2011. godine, 833 stanovnika, Crnogorci imaju veliki udio (Babić, 2018) te je to jedino naselje u Hrvatskoj u kojemu oni čine autohtono stanovništvo. Puno crnogorskog stanovništva ima i u obližnjim mjestima, odnosno gradovima i općinama Vodnjanu, Fažani, Puli i Balama (Štoković, 2010). U tablici 7 vidimo da je 2011. godine, pored Grada Zagreba, broj Crnogoraca najveći u Istarskoj županiji. Također, taj se broj povećao u odnosu na prethodni popis, dok je u većini drugih županija smanjen.

Tab.7. Crnogorci u Hrvatskoj po županijama prema popisima stanovništva 1991.-2011. godine

Županija	1991.	2001.	2011.
Međimurska	35	31	26
Varaždinska	90	42	43
Koprivničko-križevačka	65	29	36
Krapinsko-zagorska	15	13	10
Zagrebačka	83	135	130
Bjelovarsko-bilogorska	119	83	63
Virovitičko-podravska	110	43	42

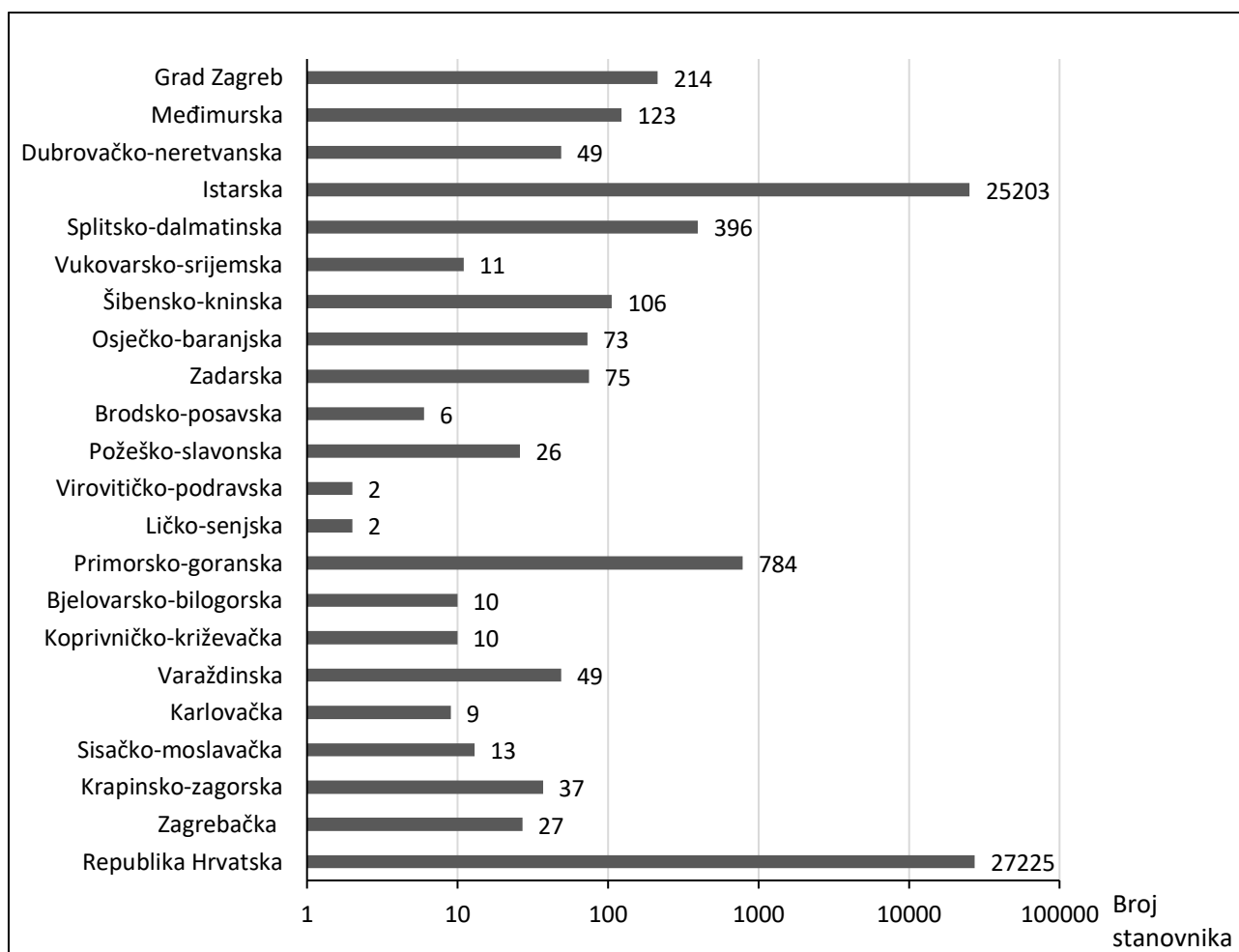
Požeško-slavonska	87	22	14
Osječko-baranjska	889	365	319
Vukovarsko-srijemska	287	119	97
Brodsko-posavska	135	54	41
Sisačko-moslavačka	207	70	68
Karlovačka	203	74	62
Primorsko-goranska	1 094	643	642
Istarska	1 041	732	759
Ličko-senjska	39	8	16
Zadarska	408	112	100
Šibensko-kninska	156	75	66
Splitsko-dalmatinska	1299	593	485
Dubrovačko-neretvanska	862	370	307
Grad Zagreb	2 500	1 313	1 191

Izvor: Babić, 2018

3.4. Regionalno izjašnjeno stanovništvo

Stanovništvo koje se izjašnjava regionalno, a ne nacionalno, treba posebno naglasiti iako oni nisu etnička skupina, odnosno narodnosna manjina, no izdvojeni su zbog svoje relativno brojne zastupljenosti u ukupnom broju stanovnika Istarske županije.

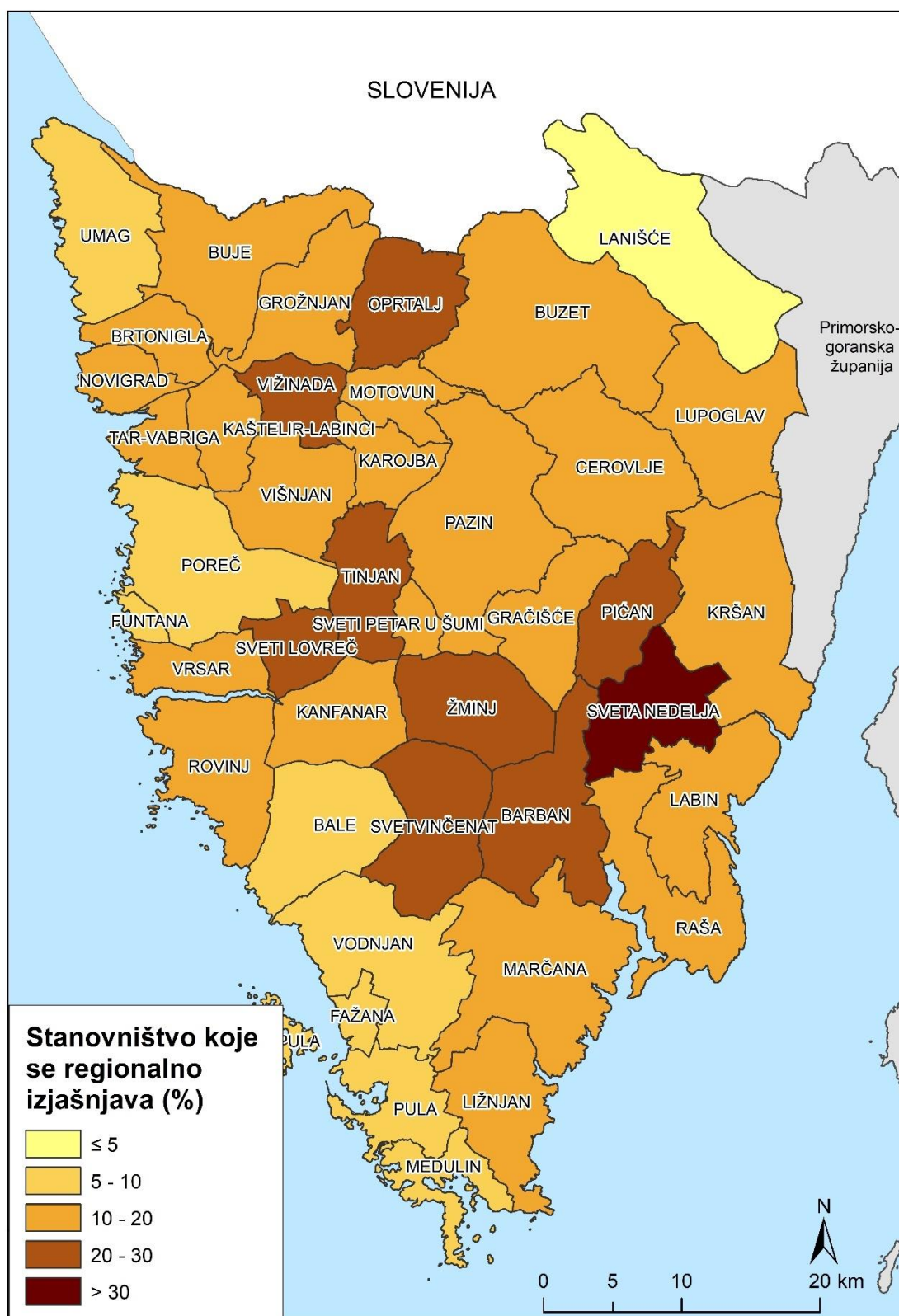
Godine 1991. proveden je posljednji popis u Jugoslaviji te se tada vidi nagli porast broja regionalno izjašnjениh u Istarskoj županiji, odnosno broj Istrana. Naselja Labinštine, Buzeštine, Pazinštine, Puljštine, Bujštine, Poreštine i Rovinjštine izjašnjavala su se regionalno (Škiljan, 2018). U posljednjem popisu 2011. godine također je uočen značajan porast regionalno izjašnjениh stanovnika u odnosu na prethodni, i to ponajprije Istrana (DZS, 2013). Naime, iako su brojne narodnosne manjine koje žive na području Istarske županije, najzastupljenije skupine stanovništva u zadnjem popisu su Hrvati (68,3%) i Talijani (6,0%) te stanovništvo koje iskazuje regionalnu pripadnost (12,1%) (DZS, 2013). Nadalje, na slici 7 vidljivo se ističe Istarska županija po stanovništvu regionalne pripadnosti jer na nju otpada čak 93% regionalno izjašnjениh od ukupnog broja regionalno izjašnjениh u Hrvatskoj (25 203 stanovnika od ukupno 27 225 regionalno izjašnjениh). Upravo zbog toga što je regionalno izjašnjavanje u svim ostalim županijama gotovo zanemarivo, taj je naglašeni istarski regionalizam specifičnost Istarske županije te je odraz brojnih povijesnih, gospodarskih, kulturnih i geografskih čimbenika.

Sl.7. Broj stanovnika po regionalnom izjašnjenju u Hrvatskoj po županijama 2011. godine

Izvor: DZS, 2013

U unutrašnjosti Županije zastupljenije je izražavanje regionalne pripadnosti nego li u obalnim općinama, pa se tako ističu općine Sveta Nedjelja, Žminj, Pićan i druge (sl. 8).

Sl.8. Udio stanovništva koje se regionalno izjašnjava u Istarskoj županiji 2011. godine
Izvor: DZS, 2013; SRPJ, 2013

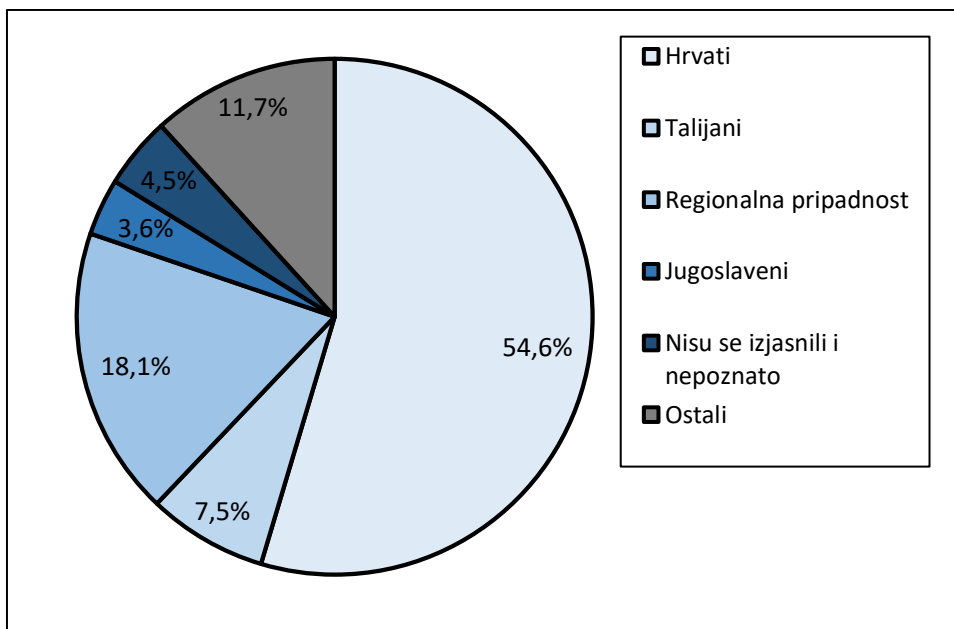
4. NARODNOSNI SASTAV ISTARSKE ŽUPANIJE PO POPISNIM GODINAMA

4.1. Narodnosni sastav Istarske županije 1991. godine

Hrvatsku Istru, prema Žuljiću (1994), činile su bivše općine Buje, Buzet, Labin, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj i Opatija te su tako zatvarale hrvatski dio Istre. Klemenčić i dr. (1993) tako navode da u Istri, koju je prema razgraničenju 1991. godine činilo tih osam općina, živi 234 145 stanovnika, no u daljnjoj analizi isključit će se općina Opatija stoga u Istri, odnosno Istarskoj županiji, živi ukupno 204 346 stanovnika (Žuljić, 1994). Broj stanovnika se, u odnosu na prethodni popis, povećao jer je 1981. godine tu živjelo 188 332 stanovnika (DZS, n.d.).

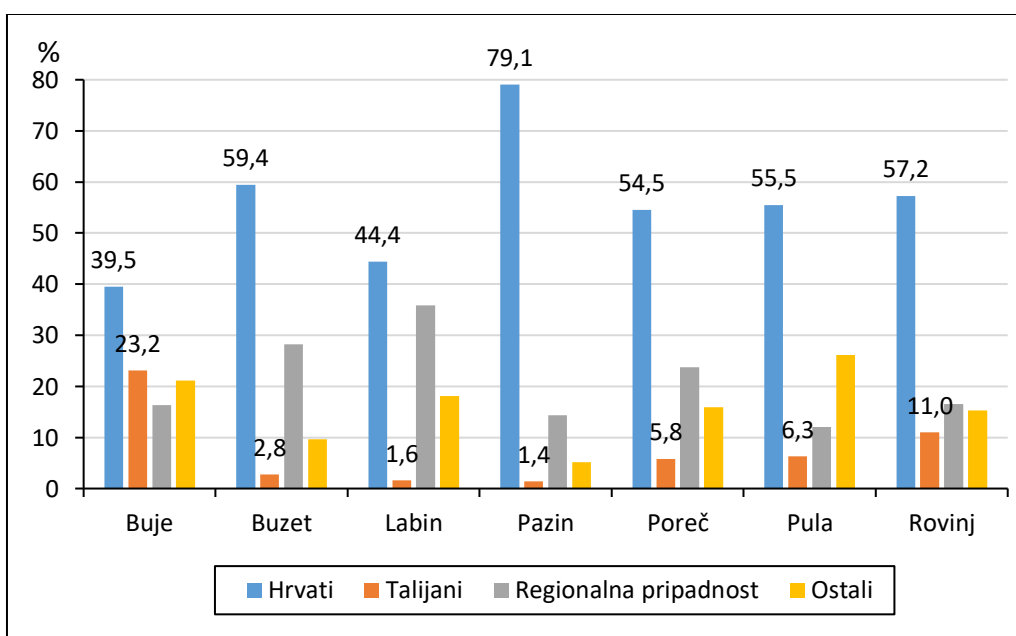
Ističe se talijanska narodnosna manjina kao najbrojnija narodnosna manjina s razvijenom povijesnom tradicijom i kulturom. S obzirom na to da na osnovi narodnosnog izjašnjavanja Hrvata ima 54,6%, a Talijana 7,5% (sl. 9), dok na osnovi izjašnjavanja o materinskom jeziku i jednih i drugih ima puno više, ti su podaci neskladni. Prvenstveno je to tako zbog stanovnika koji se narodnosno izjašnjavaju kao Hrvati, a biraju talijanski kao materinski jezik, te zbog stanovnika koji se regionalno izjašnjavaju, a biraju hrvatski kao materinski jezik. To, također, upućuje na političke utjecaje na statističko utvrđivanje narodnosnog sastava stanovnika (Žuljić, 1994). Hrvati su najbrojniji u općini Pazin sa 79,1%, ali također i u drugim općinama čine većinu stanovništva (sl. 10), dok su Talijani najbrojniji u općini Buje (23,2% od ukupnog stanovništva) te u općini Rovinj (11,0%). Udio Talijana je manji od 2,0% u općinama Pazin i Labin (DZS, 1996).

Na slici 9 vidi se i opredjeljenje dijela stanovništva kao Jugoslaveni čiji je broj najveći u općinama Pula i Labin, a to je pretežno doseljena radna snaga iz BiH koja nije htjela iskazati svoju pravu narodnost. Međutim, u skupini stanovništva koje se nije narodnosno izjasnilo ili opredijelilo ističu se osobe koje iskazuju regionalnu pripadnost, i to kao Istrani, odnosno Istrijani. Čak 18,1% ukupnog stanovništva spada u tu skupinu, a najviše otpada na općinu Labin (35,9%) i Buzet (28,2%) (sl. 10). S obzirom da je iskazivanje regionalne pripadnosti u popisima registrirano tek u popisu 1981. godine, taj je udio izrazito velik. Također, iskazivanje regionalne pripadnosti, a ne nacionalne, najviše je išlo na štetu hrvatskih značajki stanovništva, odnosno područja Istarske županije (Klemenčić i dr., 1993; Žuljić, 1994).

Sl.9. Narodnosni sastav Istarske županije 1991. godine (%)

Izvor: DZS, 1996

Sl.10. Narodnosni sastav Istarske županije 1991. godine po općinama (%)

Izvor: DZS, 1996

Nadalje, ono što je karakteristično za Istarsku županiju jest visok udio narodnosnih manjina kojih 1991. godine ima 11,7% od ukupnog stanovništva, a najbrojniji su Srbi, Slovenci i Bošnjaci muslimani. Prostorno gledano, središnja je Istra najmanje bila privlačna doseljenicima, dok je na područje općine Pula doselilo više od polovice doseljenika. Također,

pretežno naseljavaju gradove, a manje ruralna područja, međutim talijanska manjina, kao autohtona, naseljena je i u ruralnim područjima (Klemenčić i dr., 1993; Žuljić, 1994).

Treba napomenuti kako su sve navedene općine nekadašnje općine, odnosno njihov je prostorni obuhvat drugačiji nego li je danas, odnosno u popisima iz 2001. i 2011. godine.

4.2. Narodnosni sastav Istarske županije 2001. godine

Prema popisu iz 2001. godine Istarska se županija sastoji od 39 administrativno-teritorijalnih jedinica, odnosno 9 gradova i 30 općina (DZS, n.d.) u kojima živi 206 344 stanovnika (DZS, 2003) te se uočava porast broja stanovnika u odnosu na prethodni popis za gotovo 2000 stanovnika, odnosno 0,98%. To je neznatno povećanje broja stanovnika u samo 15 općina i gradova (Vojnović, 2012).

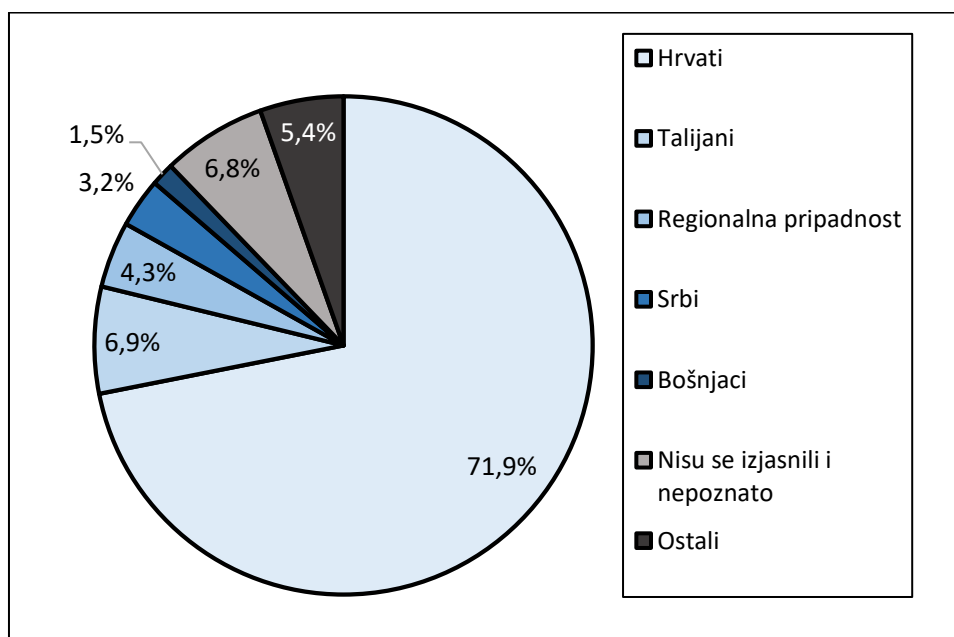
U narodnosnom sastavu Županije bilježe se znatne promjene između popisne 1991. i 2001. godine. Udio narodnosnih manjina je, u odnosu na prethodni popis nešto veći te 2001. godine iznosi 15,1% od ukupnog stanovništva. Kao što se može vidjeti na slici 11, najbrojniju nacionalnu manjinu čine Talijani, s nešto manjim udjelom nego u prethodnom popisu (6,9%), no i dalje je Istarska županija prva među županijama po udjelu Talijana u ukupnom stanovništvu (DZS, 2003). Najviše ih ima u općini Grožnjan (51,2%) te u općini Brtonigla (37,4%). Brojni su razlozi zašto se smanjio udio Talijana, kao što su asimilacija u Hrvate kao najbrojniju skupinu, iseljavanje ili prirodni pad, ali i činjenica da su se Hrvati 1991. izjašnjavali kao Talijani zbog dobivanja talijanskog državljanstva ili mirovine, a sada se ponovno izjašnjavaju prema izvornoj narodnosnoj pripadnosti (Pokos i Živić, 2006).

Također se na slici 11 ističe udio Srba kojih u Županiji ima 3,2%, a najviše na jugu u općinama Fažana (6,4%) i Pula (5,8%) te je smanjenje njihovog udjela u odnosu na prethodni popis objašnjeno iseljavanjem u njihove matične države kroz devedesete godine (Pokos i Živić, 2006). Također se ističe i manjina Bošnjaka kojih ima u udjelu od 1,5% (DZS, 2003).

Najuočljivija promjena u odnosu na prethodni popis je drastičan porast udjela Hrvata u ukupnom stanovništvu Županije koji iznosi 71,9% te je to posljedica raslojavanja stanovništva koje se regionalno izjašnjavalo, a pretežno su ga činili Hrvati, a nije posljedica doseljavanja kao što bi se moglo zaključiti (Pokos i Živić, 2006). Unatoč tome Istarska županija ima najmanji udio Hrvata među svim županijama (DZS, 2003).

Stanovništvo koje se regionalno izjašnjava značajno se smanjilo za više od 10% i to na 4,3%, ali i dalje na Županiju otpada 95,3% regionalno izjašnjenih u ukupnom stanovništvu Hrvatske (DZS, 2003). Najviše regionalno izjašnjenih je u općinama u unutrašnjosti Županije. Taj udio od 4,3%, u odnosu na udio regionalno izjašnjenog stanovništva Hrvatske koji iznosi 0,2%, te

udio narodnosno neizjašnjenog stanovništva, koji za Županiju iznosi 6,4% naspram 1,8% za Hrvatsku, također doprinose činjenici da je Županija i dalje etnički najheterogenija hrvatska županija.

Sl.11. Narodnosni sastav Istarske županije 2001. godine (%)

Izvor: DZS, 2003

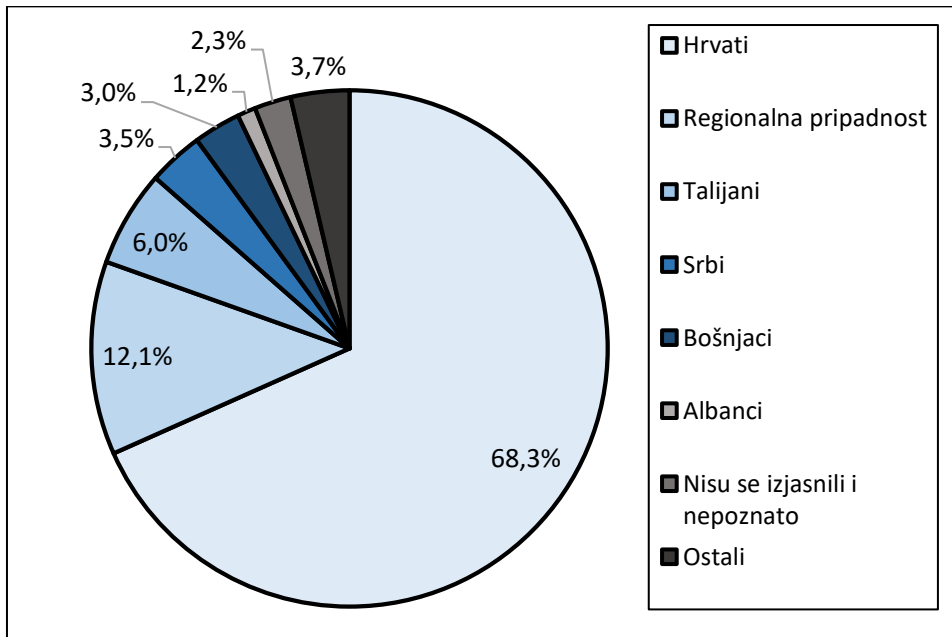
4.3. Narodnosni sastav Istarske županije 2011. godine

Istarsku županiju čini 41 administrativno-teritorijalna jedinica, odnosno 10 gradova i 31 općina (Istarska županija, n.d.) u kojima živi 208 055 stanovnika (DZS, 2013) što je za 0,83% više stanovnika u odnosu na prethodni popis. Stanovništvo je pretežito koncentrirano u gradovima (69,2%), dok u općinama živi 30,8% stanovništva (DZS, n.d.).

Ove popisne godine je isto zabilježen porast udjela narodnosnih manjina koji iznosi, prema popisu iz 2011., 16,2% od ukupnog stanovništva Hrvatske, a najbrojniji su, naravno, Talijani s 6,0%, zatim Srbi s 3,5%, Bošnjaci s 3,0% te Albanci, kao najnovija brojnija narodnosna manjina, s 1,2% (sl. 12).

Talijani su i dalje koncentrirani na zapadnoj obali te sjeverozapadu Županije te su najbrojniji u općini Grožnjan (39,4%) i Brtonigla (30,1%) te u gradu Buje (24,3%), kao i u prethodnom popisu, međutim njihov se udio u odnosu na ukupno stanovništvo malo smanjio. Nadalje, udio Srba u ukupnom stanovništvu raste u odnosu na prethodni popis, a njih ima najviše u gradovima Puli (6,0%) i Umagu (4,4%) te su zastupljeni u udjelu od 5,5% u općini Fažana. Udio Bošnjaka ima najveći porast (s 1,5% 2001. na 2,9% 2011.) te ih tradicionalno ima najviše u općinama Raša (11,5%) i Kršan (7,4%) te u gradu Labinu (7,9%). Narodnosna manjina Albanaca također

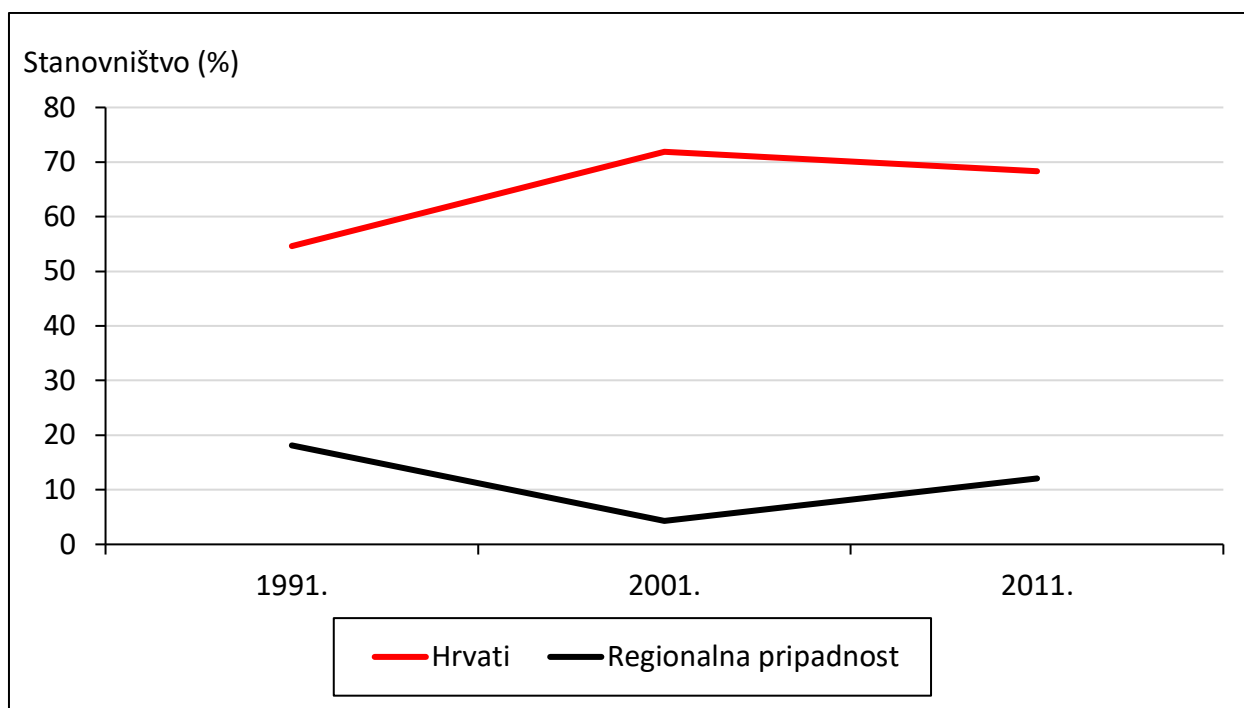
bilježi porast s 0,98% 2001. na 1,2% 2011. godine, a zastupljeni su u gradu Novigradu (3,4%) te općini Medulin (2,9%) (DZS, 2013).

Sl.12. Narodnosni sastav Istarske županije 2011. godine (%)

Izvor: DZS, 2013

Udio Hrvata u ukupnom stanovništvu Istarske županije iznosi 68,3% te je nešto manji u odnosu na prethodni popis, dok je udio regionalno izjašnjenih 12,1% što označava značajni porast tog stanovništva upravo na štetu ukupnog udjela hrvatskog stanovništva. Promatrajući sva tri popisa, može se primijetiti korelacija u negativnom smislu udjela Hrvata i udjela stanovništva regionalne pripadnosti (sl. 13). Paralelno se prati povećanje, odnosno smanjenje udjela Hrvata u Istarskoj županiji sa smanjenjem, odnosno povećanje stanovništva koje se regionalno izjašnjava. Kada se promatra iz vremenske perspektive, izjašnjavanje regionalne pripadnosti zapravo je vrlo varijabilna kategorija zbog velikih oscilacija u kratkom promatranom razdoblju (Zorko i Fontana, 2014). Ta kategorija, kao što vremenski, tako i prostorno varira pa je 2011. godine primjetno značajnije izražavanje regionalne pripadnosti po svim općinama i gradovima Županije, ne samo u najužoj unutrašnjosti.

Sl.13. Kretanje udjela hrvatskog i regionalno izjašnjenog stanovništva Istarske županije u razdoblju 1991.-2011. godine

Izvor: DZS, 2003; DZS, 2013

4.4. Projekcija narodnosnog sastava Istarske županije 2021. godine

S obzirom na podatke iz posljednja dva popisa stanovništva, možemo pretpostaviti kako će se udio pripadnika narodnosnih manjina povećavati, s obzirom na povećanje koje je zabilježeno 2011. godine u odnosu na 2001. godinu. Prvenstveno su to udjeli pripadnika manjina Bošnjaka, Srba te Albanaca. Općenito se može očekivati porast udjela tog stanovništva s obzirom na sve veću potražnju za radnom snagom i povećavanjem kvota za strane radnike čiju većinu čine upravo oni. Kakva će biti narodnosna struktura teško je reći s obzirom na zabilježenu korelaciju u negativnom smislu udjela Hrvata i udjela stanovnika koji se regionalno izjašnjavaju.

Metodom linearne ekstrapolacije napravljena je projekcija broja stanovnika po gradovima i općinama Istarske županije te, također, indeks promjene broja stanovnika u odnosu na 2011. godinu prema podacima državne statistike (tab. 8). Zabilježen je porast broja stanovnika u onim gradovima i općinama koje su porast doživjele i u prethodnom popisu stoga se projekcija temelji na nastavku trendova porasta, odnosno smanjenja broja stanovnika. Može se dovesti u vezu povećanje broja stanovnika u onim jedinicama lokalne samouprave u kojima su neke manjine najzastupljenije, primjerice Albanci koji su 2011. godine zabilježeni kao nova brojnija narodnosna manjina pretežno naseljavaju grad Novigrad i općinu Medulin koje ostvaruju porast broja stanovnika. Također, smanjenje udjela Talijana zabilježeno u prethodnim popisima može

se povezati sa smanjenjem broja stanovnika u jedinicama lokalne samouprave u kojima su oni najzastupljeniji, kao što su općina Grožnjan i grad Buje. Ukupan broj stanovnika Istarske županije trebao bi se, prema projekciji, povećati za 0,82%.

Tab.8. Broj stanovnika i indeks promjene stanovnika Istarske županije 2001., 2011. i 2021. godine po gradovima i općinama

Grad/ Općina	Broj stanovnika			Indeks promjene 2011./2001.	Indeks promjene 2021./2011.
	2001.	2011.	2021.		
Bale	1 047	1 127	1 207	107,65	107,09
Barban	2 802	2 721	2 640	97,11	97,02
Brtonigla	1 579	1 626	1 673	102,98	102,89
Buje	5 340	5 182	5 024	97,04	96,95
Buzet	6 059	6 133	6 207	101,22	101,21
Cerovlje	1 745	1 677	1 609	96,10	95,95
Fažana	3 050	3 635	4 220	119,18	116,09
Funtana*	-	907	-	-	-
Gračišće	1 433	1 419	1 405	99,02	99,01
Grožnjan	785	736	687	93,76	93,34
Kanfana	1 457	1 543	1 629	105,90	105,57
Karojba	1 489	1 438	1 387	96,57	96,45
Kaštelir- Labinci	1 334	1 463	1 592	109,67	108,82
Kršan	3 264	2 951	2 638	90,41	89,39
Labin	12 426	11 642	10 858	93,69	93,27
Lanišće	398	329	260	82,66	79,03
Ližnjan	2 945	3 965	4 985	134,64	125,73
Lupoglav	929	924	919	99,46	99,46
Marčana	3 903	4 253	4 603	108,97	108,23
Medulin	6 004	6 481	6 958	107,95	107,36
Motovun	983	1 004	1 025	102,14	102,09
Novigrad	4 002	4 345	4 688	108,57	107,89
Oprtalj	981	850	719	86,65	84,59
Pazin	9 227	8 638	8 049	93,62	93,18

Pićan	1 997	1 827	1 657	91,49	90,69
Poreč	17 460	16 696	15 932	95,62	95,42
Pula	58 594	57 460	56 326	98,06	98,03
Raša	3 535	3 183	2 831	90,04	88,94
Rovinj	14 234	14 294	14 354	100,42	100,42
Sv. Lovreč	1 408	1 015	622	72,09	61,28
Sv. Nedelja	2 909	2 987	3 065	102,68	102,61
Sv. Petar u Šumi	1 011	1 065	1 119	105,34	105,07
Svetvinčenat	2 218	2 202	2 186	99,28	99,27
Tar-Vabriga*	-	1 990	-	-	-
Tinjan	1 770	1 684	1 598	95,14	94,89
Umag	12 901	13 467	14 033	104,39	104,20
Višnjan	2 187	2 274	2 361	103,98	103,83
Vižinada	1 137	1 158	1 179	101,85	101,81
Vodnjan	5 651	6 119	6 587	108,28	107,65
Vrsar	2 703	2 162	1 621	79,99	74,98
Žminj	3 447	3 483	3 519	101,04	101,03
UKUPNO	206 344	208 055	209 766	100,83	100,82

Izvor: DZS, 2011; DZS, 2013

*Napomena: Općine Funtana i Tar-Vabriga su uspostavljene nakon Popisa 2001., odnosno naselja tih općina bila su u sklopu drugih općina i gradova za vrijeme provedbe Popisa 2001. godine

5. ZAKLJUČAK

S obzirom na trendove koji se protežu kroz posljednje popise stanovništva te prema projekciji stanovništva za sljedeću popisnu 2021. godinu, može se očekivati daljnji porast broja stanovnika u Istarskoj županiji. Taj će porast biti uzrokovan upravo mehaničkim kretanjem stanovništva, odnosno migracijama, pošto je u Županiji zabilježena negativna prirodna promjena s tendencijom daljnjeg pada. Prema analiziranim tokovima stanovništva vidi se da je imigracija vrlo važna za Županiju te da je ona sama privlačna doseljenicima kako iz drugih županija, tako i iz drugih država, posebice susjednih Srbije te Bosne i Hercegovine, ali i Albanije. Ono što prvenstveno privlači stanovništvo, pored povoljnih prirodnih uvjeta za život, jest gospodarska situacija u Županiji, a to su velika ponuda poslova na tržištu rada te velika potražnja za radnom snagom. Doseljavanje također omogućuju i sve veće kvote za radne dozvole zbog potrebe na tržištu za stranim radnicima. Uzevši u obzir daljnji intenzivan razvoj turizma i ugostiteljstva kao najznačajnijih gospodarskih djelatnosti Istarske županije i potrebu za brojnom radnom snagom koja dolazi s njima, može se pretpostaviti da će se ti trendovi useljavanja nastaviti, a samim time će doći do povećanja pripadnika narodnosnih manjina te do još izraženije heterogenosti narodnosne strukture Istarske županije.

Udio Talijana, kao najbrojnije narodnosne manjine, u blagom je opadanju te bi se, ukoliko se nastavi intenzivno doseljavanje Srba i Bošnjaka, njihovi udjeli mogli izjednačiti.

Pored relativne brojnosti pripadnika narodnosnih manjina, i znatna zastupljenost stanovništva koje se regionalno izjašnjava te narodnosno neizjašnjenog stanovništva doprinose činjenici da je Istarska županija još uvijek etnički najheterogenija županija u Hrvatskoj te će taj status zadržati i dodatno učvrstiti u narednim godinama.

6. POPIS LITERATURE

- Babić, D., 2018: Značaj i uloga nacionalnog identiteta: slučaj Crnogoraca u Peroju (intervju), u: *Dijasporiski i nacionalno manjinski identiteti: migracije, kultura, granice, države* (ur. Kaselj, M.P. i Škiljan, F.), Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, 303-330.
- Bartolić, A., 1999: Stanovništvo općine Cerovlje, u Šiklič J. (ur.) *Cerovljanski zbornik: zbornik radova sa znanstvenog skupa: Cerovlje i okolica od prapovijesti do danas u povodu obilježavanja 500. obljetnice spomena imena Cerovlja*, Skupština udruga Matice hrvatske Istarske Županije; Poglavarstvo općine Cerovlje, Pazin, 161-169.
- Bartolić, A., 2002: Stanovništvo općine Gračišće, u Šiklič J. (ur.) *Gračaški zbornik: zbornik radova sa znanstvenog skupa: Gračišće i okolica od prapovijesti do danas u povodu obilježavanja 800. obljetnice spomena imena Gračišća*, Skupština udruga Matice hrvatske Istarske županije; Poglavarstvo općine Gračišće, Pazin, 123-134.
- Bartolić, A., Perentin N., 1989: Demografska kretanja u općini Pazin, *Pazinski memorijal* 19 (2), 59-70.
- Baučić, I., 1970: Suvremena demografska kretanja u Bužeštini i njihove gospodarske posljedice, *Istarski mozaik* 5, 51-67.
- Bertić, I., 1997: Istra-geografska obilježja, *Geografski horizont* 43 (2), 11-34.
- Blažević, I., 1967: Motovun: prilog poznavanju mlađe migracije stanovništva, *Istarski mozaik* 6, 371-376.
- Humar, I., 2000: Talijani u Istri, *Geografski horizont* 46/1-2, 51-66.
- Klemenčić, M., Kušar, V., Richter, Ž., 1993: Promjene narodnosnog sastava Istre: Prostorna analiza popisnih podataka 1880.-1991., *Društvena istraživanja* 2 (4-5 (6-7)), 607-629.
- Klempić Bogadi, S., Lajić, I., 2014: Suvremena migracijska obilježja statističkih jedinica Republike Hrvatske, *Migracijske i etničke teme* 30 (3), 437-477.
- Kopal, M., Ancelj F.-B., Kopal F., 1995: Gospodarska, demografska i ostala obilježja općine Svetvinčenat, *Gospodarstvo Istre* 8 (1-2), 3-11.
- Kušen, E., 1987: Pozitivni i negativni utjecaj turizma na demografska kretanja na Poreštini, *Susreti na dragom kamenu* 15, 337-346.
- Minčir, Đ., 1985: Demografska kretanja u općini Labin, *Susreti na dragom kamenu* 13, 195-218.
- Minčir, Đ., 1986: Demografska kretanja u općini Pazin u poslijeratnom razdoblju (s osvrtom na utjecaj razvoja industrije), *Susreti na dragom kamenu* 14, 481-501.

- Minčir, Đ., 1989: Analiza i prognoza demografskih kretanja u općini Pula, *Gospodarstvo Istre* 2 (3), 23-40.
- Minčir, Đ., 1995: Razvoj stanovništva grada Poreča (1961.-1991.), *Gospodarstvo Istre* 8 (1-2), 37-52.
- Nejašmić, I., 1980: Migracija kao faktor demografskih promjena u Pazinštini: prilog populacijsko-gospodarskoj problematici srednje Istre u razdoblju 1945.-1975. godine, *Teme o iseljeništvu* 9, 1-252.
- Nejašmić, I., 2008: *Stanovništvo Hrvatske – Demogeografske studije i analize*, Posebna izdanja Hrvatskog geografskog društva, Zagreb.
- Njegač, D., n.d.: *Nastavni materijal za kolegij Geografija Hrvatske*, Geografija Hrvatske, Sveučilište u Zagrebu, neobjavljeno.
- Magaš, D., 2013: *Geografija Hrvatske*, Sveučilište u Zadru, Meridijani, Zadar.
- Pokos, N., Živić, D., 2006: Suvremena demografska slika Istre, u: *Identitet Istre - ishodišta i perspektive* (ur. Manin, M., Dobrovšak, Lj., Črpić, G., Blagonić, R.), Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 393-417.
- Riman, B., 2013: Čitaonicu je osnovala „šaka braće Slovenacah“ u želji „da pokažu svietu, da se znadu ponosit svojim dičnim imenom, svojim milim jezikom“: slovenska društva u Puli od 1886. do 2011. godine, *Histria* 3 (3), 143-166.
- Šiklić, J., 2003: Stanovništvo općine Lupoglav od 1857. do 2001. godine, u: *Zbornik općine Lupoglav* (ur. Jakovljević, B.), Josip Turčinović, Općinsko vijeće Općine Lupoglav, Lupoglav, 63-70.
- Škiljan, F., 2018: Bošnjački/muslimanski rudari u Labinštini, u: *Dijasporski i nacionalno manjinski identiteti: migracije, kultura, granice, države* (ur. Kaselj, M.P. i Škiljan, F.), Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, 521-544.
- Štoković, A., 2010: Jesu li vodnjanski Paštrovići Crnogorci katolici? Prilog poznavanju demografske povijesti na jugu istarskog poluotoka, *Problemi sjevernog Jadrana* (10), 31-43.
- Vojnović, N., 2012: Demografski resursi općina i gradova Istarske županije, *Annales, Series historia et sociologia* 22 (1), 187-198.
- Zorko, M., Fontana, M., 2014: Geopolitička pozadina „istrijanstva“: analiza istarskoga regionalnog izjašnjavanja, *Suvremene teme* 7 (1), 78-95.
- Zupanc, I., 2004: Demogeografski razvoj Istre od 1945. do 2001., *Hrvatski geografski glasnik* 66/1, 67-102.
- Žerjavić, V., 1993: Doseljavanja i iseljavanja s područja Istre, Rijeke i Zadra u razdoblju 1910.-1971., *Društvena istraživanja* 2 (4-5 (6-7)), 631-656.

- Žmak, J., 2003: Stanovništvo Buzeštine od 1880. godine, *Buzetski zbornik* 29, 157-174.
- Žuljić, S., 1994: *Hrvatska Istra – Suvremene narodnosne prilike*, Globus, Zagreb.
- Žuljić, S., 1995: Regionalizam i narodnosno izjašnjavanje u Istri 1991. godine, *Ekonomski pregled* 46 (3-4), 277-291.

7. POPIS IZVORA

1. Balkans, 2018a: Hrvatska planira zaposliti 63.600 stranaca, <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/hrvatska-planira-zaposliti-63600-stranaca> (19.8.2019.)
2. Državni zavod za statistiku, 1996: Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 31.ožujak 1991.: stanovništvo u zemlji i inozemstvu po naseljima, Dokumentacija 911, Zagreb.
3. Državni zavod za statistiku, 2003: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., CD-ROM, Zagreb.
4. Državni zavod za statistiku, 2013: *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku*, Statistička izvješća 1469, Zagreb.
5. Državni zavod za statistiku, n.d.: *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001.*, <https://www.dzs.hr/> (20.8.2019.)
6. Hrvatska gospodarska komora, 2018: *Županije – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali*, <https://www.hgk.hr/documents/analiza-zupanija-2018-web5bd31ccf68e7f.pdf> (20.8.2019.)
7. Hrvatska gospodarska komora, 2019: *Demografski podaci po županijama*, <https://www.hgk.hr/documents/demografija-po-zupanijama-konacno5c41d3cf80bb7.pdf> (20.8.2019.)
8. Istarska županija, n.d.: <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=1> (19.8.2019.)
9. Istarska županija, 2018: *Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. godine*, http://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/gospodarstvo/2018/180411_ZRS_IZ_2020.pdf (20.8.2019.)
10. Središnji registar prostornih jedinica Republike Hrvatske, Državna geodetska uprava, Zagreb, 2013.